

ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a sudkýň JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Eleny Siebenstichovej, v právnej veci navrhovateľky **P. G.**, bývajúcej v P.P., zastúpenej JUDr. J. D., advokátom so sídlom v T., proti odporcovi **J. G.**, bývajúcemu v P.P., **o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov**, vedenej na Okresnom súde Topoľčany pod sp. zn. 5 C 48/1994, o dovolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 23. februára 2012 sp. zn. 8 Co 106/2011, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie v časti, ktorá smeruje proti výroku napadnutého rozhodnutia vo veci samej, **z a m i e t a** a vo zvyšnej časti **o d m i e t a**.

Odporcovi nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Nitra rozsudkom z 15. decembra 2005 č.k. 5 C 48/1994-484 v spojení s doplniacím rozsudkom z 18. januára 2007 č.k. 5 C 48/1994-548 vypořiadal bezpodielové spoluvlastníctvo manželov (ďalej aj len „BSM“) tak, že z hnutelných vecí patriacich do BSM prikázal do výlučného vlastníctva navrhovateľky sedáciu súpravu, lustre, rohovú lavicu, stôl, stoličky, chladničku, vešiakovú skrinku, automatickú práčku, nábytok do spálne a obývacej izby, perinák, písací stolík, váľandy, stojanovú lampu, záclony, závesy a rozťahovacie kreslo;

prikázal jej aj hodnotu členského podielu 3-izbového družstevného bytu č. X. v P. na ulici G. (ďalej len „byt“). Do výlučného vlastníctva odporcu prikázal televízor, videorekordér, rádiomagnetofón a tiež garáž v P. na O. ulici č. X., ktorá je v katastri nehnuteľností zapísaná na liste vlastníctva č. X. ako garáž na parcele č. X. vo výmere X. m² (ďalej len „garáž“). Odporcovi uložil povinnosť zaplatiť na účet súdu prvého stupňa súdny poplatok a tiež náhradu trov štátu; žiadnemu z účastníkov konania nepriznal náhradu trov konania. Pri rozhodovaní vo veci samej vychádzal z toho, že účastníci boli manželmi od 30. januára 1976 do 14. januára 1994 a za trvania manželstva okrem vyššie uvedených hnutel'ností nadobudli aj byt a garáž. Určil preto, že do BSM patrí aj hodnota členského podielu v bytovom družstve a garáž (v čase jej výstavby boli účastníci manželmi, BSM zrušené nemali a prostriedky použité na jej výstavbu boli v ich BSM). Do BSM patrí majetok v hodnote 737 380 Sk, z čoho polovica predstavuje 368 690 Sk. BSM vyporiadal tak, že navrhovateľke prikázal ňou užívané hnutel'né veci (viď vyššie) a hodnotu členského podielu v celkovej sume 550 035 Sk. Do výlučného vlastníctva odporcu prikázal ním užívané hnutel'né veci (viď vyššie) a garáž, spolu v hodnote 181 345 Sk. Zohľadnil, že na obstaranie bytu bola použitá suma 21 000 Sk darovaná (len) navrhovateľke jej matkou a na výstavbu garáže suma 20 000 Sk, ktorú iba navrhovateľke darovala jej matka. Osobitne prihliadol na to, že navrhovateľka sa vo väčšej miere ako odporca zaslúžila o nadobudnutie a udržanie spoločných vecí a výraznejšie sa starala o rodinu, chod spoločnej domácnosti a zabezpečenie starostlivosti o deti. Navrhovateľke z týchto dôvodov neuložil povinnosť zaplatiť odporcovi z titulu finančného vyporiadania 181 345 Sk. Do BSM súd nezaradil hnutel'né veci nadobudnuté za finančné prostriedky obstarané z pôžičky od sestry navrhovateľky vo výške 55 000 Sk (takto nadobudnuté veci považoval za výlučné vlastníctvo navrhovateľky).

Na odvolanie navrhovateľky Krajský súd v Nitre rozsudkom z 29. novembra 2007 sp. zn. 8 Co 60/2007 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) uznesením, ktoré vydal 19. januára 2009 pod sp. zn. 3 Cdo 56/2008, napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení odvolacieho súdu vytkol, že si nežadovážil rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov (§ 132 O.s.p.); tým došlo k procesnej vade v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. Dovolací súd dospel tiež k záveru, že odvolací súd dôsledne nerešpektoval zásady vyporiadania BSM a jeho rozhodnutie v dôsledku toho spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Po vrátení veci dovolacím súdom na ďalšie konanie Krajský súd v Nitre rozsudkom z 18. februára 2010 sp. zn. 8 Co 39/2009 odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s jeho dopĺňacím rozsudkom zmenil a BSM účastníkov vypořiadal, pričom: I. do výlučného vlastníctva navrhovateľky prikázal tie isté hnutelné veci, ktoré jej prikázal už súd prvého stupňa a tiež hodnotu členského podielu v bytovom družstve, II. do výlučného vlastníctva odporcu prikázal rovnaké hnutelné veci ako súd prvého stupňa, III. titulom finančného vypořiadania uložil navrhovateľke povinnosť zaplatiť odporcovi 5 329 €. Odporcu zaviazal zaplatiť na účet súdu prvého stupňa súdny poplatok a tiež náhradu trov štátu. O trovách konania rozhodol tak, že žiadny z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania. Toto rozhodnutie napadla navrhovateľka dovolaním.

Najvyšší súd uznesením z 30. marca 2011 sp. zn. 3 Cdo 88/2010 zrušil rozsudok Krajského súdu v Nitre z 18. februára 2010 sp. zn. 8 Co 39/2009 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolací súd považoval za dôvodné dovolanie navrhovateľky v bodoch 9/ a 10/ zrušujúceho rozhodnutia dovolacieho súdu, najmä pokiaľ namietala záver odvolacieho súdu o účelovom a nepreukázanom tvrdení navrhovateľky, že za trvania manželstva získala pôžičku 55 000 Sk, ktorú použila na obstaranie hnutelných vecí „pretože tieto závery odvolacieho súdu neboli v odôvodnení napadnutého rozsudku náležite vysvetlené a javili sa ako predčasné a nepodložené“. Dovolací súd sa celkom nestotožnil ani so záverom odvolacieho súdu o rovnosti podielov manželov pri vypořiadaní BSM odôvodnenej celkovou dĺžkou manželstva účastníkov konania (18 rokov) a tým, že „finančne problematické“ bolo majetkové spolužitie účastníkov len za posledné roky. S prihliadnutím jednak na stanovisko odporcu, ktorý pripustil, že navrhovateľka sa vo väčšej miere podieľala na nadobudnutí majetku patriaceho do BSM, jednak na vyjadrenie právnej zástupkyne odporcu na odvolacom pojednávaní 4. februára 2010 (na ktorom vyhlásila, že odporca netrvá na vypořiadaní BSM rovným dielom), dovolací súd uzavrel, že v preskúmvanej veci je daný dôvod, so zreteľom na ktorý treba pri vypořiadaní vychádzať z toho, že podiely manželov nie sú rovnaké.

Krajský súd v Nitre potom doplnil dokazovanie v zmysle zrušujúceho rozhodnutia najvyššieho súdu a rozsudkom z 23. februára 2012 sp. zn. 8 Co 106/2011 odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s jeho dopĺňacím rozsudkom zmenil tak, že: I. do výlučného vlastníctva navrhovateľky prikázal tie isté hnutelné veci, ktoré jej prikázal už súd prvého stupňa a tiež hodnotu členského podielu v bytovom družstve, II. do výlučného vlastníctva odporcu prikázal rovnaké hnutelné veci ako súd prvého stupňa, III. titulom

finančného vyporiadania uložil navrhovateľke povinnosť zaplatiť odporcovi 2 789,18 €. Odporcu zaviazal zaplatiť na účet súdu prvého stupňa súdny poplatok a tiež náhradu trov štátu. O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov konania nemá právo na ich náhradu. Na odôvodnenie svojho rozhodnutia uviedol, že navrhovateľka zo svojich výlučných prostriedkov získaných darom od svojej matky, vynaložila na majetok v BSM sumu 21 000 Sk, ktoré použila na zaplatenie členského podielu k družstevnému bytu pri jeho pridelení. Za preukázané mal tiež, že navrhovateľka pôžičkou od J. H. a M. H. získala v roku 1991 finančné prostriedky vo výške 55 000 Sk, z ktorých 17 200 Sk investovala do rekonštrukcie bytu; tieto finančné prostriedky preukázateľne vrátila až po rozvoze manželstva účastníkov konania, teda (už) zo svojich výlučných prostriedkov, za čo jej rovnako patrí náhrada. Na rozdiel od záverov súdu prvého stupňa odvolací súd dospel k záveru, že do majetku v BSM účastníkov nepatrí garáž, lebo bola nadobudnutá len z výlučných prostriedkov navrhovateľky, ktoré získala darom od svojej matky. Účastníci vlastnili hnuiteľné veci v rozsahu, ako ich označil súd prvého stupňa, ktorých celková hodnota predstavovala 1 562,77 €. Do majetku v BSM patrí aj všeobecná hodnota členského podielu vo výške 13 277,57 € (400 000 Sk). Navrhovateľke boli prikázané hnuiteľné veci spolu v hodnote 673,17 € a odporcovi spolu v hodnote 889,60 €. Pri úvahách o podiele, v akom má byť vyporiadany majetok v BSM, súd prihliadol na výsledky vykonaného dokazovania, z ktorého vyplynulo, že podiely oboch manželov na získaní a udržaní majetku v BSM nie sú rovnaké. Vzal pri tom na zreteľ, že účastníci najneskôr od roku 1988 prestali viesť spoločnú domácnosť a odporca aj prispievať na chod domácnosti. S prihliadnutím na dĺžku manželstva (18 rokov) a zhodné vyjadrenie odporcu o jeho nižšej miere pričinenia sa o nadobudnutie a udržanie majetku v BSM, odvolací súd zvýšil podiel navrhovateľky o 1/3, so započítaním jej finančného prínosu do majetku v BSM vo výške 697,07 € (peňažné prostriedky nadobudnuté darom a použité na zaplatenie členského podielu v bytovom družstve) a tiež 570,94 € (získaných z pôžičky uhradenej z výlučných prostriedkov navrhovateľky po zániku BSM a vynaložených na rekonštrukciu majetku v BSM). Celková hodnota majetku v BSM predstavuje 14 840,34 €, z ktorej polovičný podiel navrhovateľky zvýšený o 1/3 predstavuje 9 893,56 € a podiel odporcu znížený o 1/3 predstavuje 4 946,78 €. Z majetku v BSM prikázal odvolací súd do vlastníctva navrhovateľky majetok v hodnote 13 950,74 € (13 277,57 € + 673,17 €), v dôsledku čoho patrí navrhovateľke o 4 057,18 € viac oproti jej podielu. Po zohľadnení prínosu navrhovateľky do majetku v BSM z jej výlučného majetku vo výške 1 268 € zostáva, aby navrhovateľka na celkové zaplatila odporcovi 2 789,18 €. O povinnosti odporcu zaplatiť súdny poplatok rozhodol odvolací súd podľa

ustanovení § 6 ods. 1 písm. c/ a ods. 2 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov a položky č. 6 Sadzobníka súdnych poplatkov. Podľa § 148 ods. 1 O.s.p. rozhodol o povinnosti odporcu zaplatiť náhradu trov konania štátu (znalečné za vypracovanie znaleckého posudku a svedočné). Účastníkom nepriznal náhradu trov konania, lebo žiadny z nich nemal jednoznačný úspech v konaní.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala navrhovateľka dovolanie s odôvodnením, že v konaní došlo k tzv. inej procesnej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Podľa jej názoru je nesprávny a nezákonný predovšetkým výrok III. napadnutého rozsudku, ktorým jej bola uložená povinnosť vyplatiť odporcovi 2 789,18 €. Namietala, že odporca nepodal odvolanie proti výroku, ktorým jej bola uložená povinnosť poskytnúť mu peňažné plnenie na ich úplné vyrovnanie titulom vyporiadania BSM, a odvolací súd iba na základe ňou podaného odvolania nemohol zmeniť napadnuté rozhodnutie v tejto časti v jej neprospech. Výroková časť napadnutého rozsudku nie je dostatočne zrozumiteľná a určitá, lebo neobsahuje ďalšie výroky, napríklad o tom, v akej výške súd určil hodnotu majetku patriaceho do BSM, v akom pomere sa majetok rozdeľuje, aká je zostatková hodnota hnutelných vecí. Nesúhlasila s výškou finančného vyporiadania a naďalej trvala na tom, že zostatková hodnota členského podielu nepatrí do BSM. Pokiaľ by sa súdy náležite zaoberali jej predošlými odvolaniami spolu s opakovaným vyčíslením nákladov vložených do bytu, bola by výška finančného vyrovnania v prospech odporcu nulová. Namietala aj správnosť skutkových zistení významných pre určenie, od kedy prestali s odporcom viesť spoločnú domácnosť. Tvrdila, že ich manželstvo sa stalo „problematickým už od roku 1983“ a odporca prestal prispievať na chod domácnosti už od 1. januára 1988. Odvolaciemu súdu tiež vytýkala, že nedostatočne odôvodnil spôsob určenia hodnoty členského podielu v bytovom družstve na 400 000 Sk a neodpočítal všetky náklady, ktoré zo svojho uhradila za služby spojené s bývaním od 1. januára 1988. Nepodložené je konštatovanie odvolacieho súdu, podľa ktorého sa účastníci v priebehu konania zhodne vyjadrili o hodnote členského podielu bytu. V rozpore so skutočnosťou je tiež konštatovanie, že pri vyporiadaní BSM žiadala zohľadniť len sumu 17 200 Sk predstavujúcu investície do bytu z pôžičky poskytnutej J. H. a M. H.. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku je zrejmé, že súd sa nezaoberal právoplatným rozhodnutím súdu o zrušení práva spoločného nájmu bytu a určenia navrhovateľky za výlučnú členku bytového družstva. Opakovane tvrdila, že na vyplatenie členského podielu použila len

svoje výlučné finančné prostriedky, ktoré jej darovala matka vo výške 21 000 Sk; odporca sa nijakým spôsobom nepričinil o nadobudnutie bytu. Opätovne poukazovala na to, že odporca sa riadne nestaral o rodinu, neplnil vyživovaciu povinnosť už od roku 1983, od januára 1988 ničím neprispieval na úhradu nákladov spojených s bývaním a opakovane sa dopustil manželskej nevery. V apríli 1994 bolo odporcovi právoplatne zrušené členstvo v bytovom družstve bez akéhokoľvek vyrovnania; odporca sa z bytu odstáhoval 13. januára 1994. Je preto nespravodlivé, aby do majetku v BSM bola zaradená aj všeobecná hodnota členského podielu v bytovom družstve. Odvolací súd pochybil tiež tým, že rozhodol bez doplnenia dokazovania. Hodnotenie dôkazov bolo vykonané v rozpore s § 132 O.s.p., odvolací súd opačné skutkové závery než súd prvého stupňa vyvodil bez dokazovania, iba na základe nepravdivého a nepodloženého vyjadrenia odporcu a z takto nedostatočne zisteného skutkového stavu vyvodil nesprávny záver o povinnosti navrhovateľky vyplatiť odporcovi 2 789,16 €. Za nesprávny označila aj výrok napadnutého rozhodnutia o trovách konania. Z uvedených dôvodov žiadala rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Odporca sa k dovolaniu navrhovateľky nevyjadril.

Najvyšší súd ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015)] po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie je sčasti neopodstatnené, sčasti procesne neprípustné.

Dovolanie môže byť podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 O.s.p. sa dovolací súd zaoberal otázkou, či v konaní nedošlo k procesnej vade konania v zmysle § 237 O.s.p. zakladajúcej zmätočnosť (už v skoršom rozhodnutí dovolací súd vysvetlil, kedy ide o vadu tejto povahy). I keď navrhovateľka opakovane uvádzala, že celé konanie je zmätočné a závery súdov sú nelogické,

z obsahu jej mimoriadneho opravného prostriedku (§ 41 ods. 2 O.s.p.) a v ňom zvolených formulácií vyplýva, že pod zmätočnosťou nerozumie vady konania vymenované v ustanovení § 237 O.s.p. Do rámca zmätočnosti zaraďuje rozpor právnych záverov súdov so skutkovým stavom a právnym posúdením zodpovedajúcim zákonu.

Dovolaiteľka existenciu procesných väd konania uvedených v § 237 O.s.p. netvrdila; vady tejto povahy ani nevyšli v dovolacom konaní najavo.

Plniac povinnosť, ktorá vyplýva z § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., dovolací súd ďalej skúmal, či v konaní nedošlo k niektorej z tzv. iných (v § 237 O.s.p. neuvedených) procesných väd majúcich za následok nesprávne rozhodnutie veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Ani vady tejto povahy neboli v dovolacom konaní zistené.

V preskúmvanej veci išlo o vyporiadanie majetku v BSM rozvedených manželov. Na preskúmvanú vec sa vzťahujú nasledovné zákonné ustanovenia:

V bezpodielovom spoluvlastníctve manželov je všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva, s výnimkou vecí získaných dedičstvom alebo darom, ako aj vecí, ktoré podľa svojej povahy slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania len jedného z manželov, a vecí vydaných v rámci predpisov o reštitúcii majetku jednému z manželov, ktorý mal vydanú vec vo vlastníctve pred uzavretím manželstva alebo ktorému bola vec vydaná ako právnomu nástupcovi pôvodného vlastníka (§ 143 Občianskeho zákonníka). Veci v bezpodielovom spoluvlastníctve užívajú obaja manželia spoločne; spoločne uhradzujú aj náklady vynaložené na veci alebo spojené s ich užívaním a udržiavaním (§ 144 Občianskeho zákonníka). Bežné veci týkajúce sa spoločných vecí môže vybavovať každý z manželov. V ostatných veciach je potrebný súhlas oboch manželov; inak je právny úkon neplatný (§ 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí sú oprávnení a povinní obaja manželia spoločne a nerozdielne (§ 145 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Zánikom manželstva zanikne i bezpodielové spoluvlastníctvo manželov (§ 148 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Ak zanikne bezpodielové spoluvlastníctvo, vykoná sa vyporiadanie podľa zásad uvedených v § 150 (§ 149 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Ak sa vyporiadanie nevykoná dohodou, vykoná ho na návrh niektorého z manželov súd (§ 149 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Pri vyporiadaní sa vychádza z toho, že podiely oboch manželov sú rovnaké. Každý z manželov

je oprávnený požadovať, aby sa mu uhradilo, čo zo svojho vynaložil na spoločný majetok, a je povinný nahradiť, čo sa zo spoločného majetku vynaložilo na jeho ostatný majetok. Ďalej sa prihliadne predovšetkým na potreby maloletých detí, na to, ako sa každý z manželov staral o rodinu, a na to, ako sa zaslúžil o nadobudnutie a udržanie spoločných vecí. Pri určení miery pričinenia treba vziať tiež zreteľ na starostlivosť o deti a na obstarávanie spoločnej domácnosti (§ 150 Občianskeho zákonníka).

Z uvedenej právnej úpravy vychádza aj doterajšia judikatúra súdov Slovenskej republiky, ktorá v R 49/1973 dospela k záveru, že vec nadobudnutá za trvania manželstva sa stane predmetom BSM, pokiaľ nie je obstaraná za finančné prostriedky, ktoré sú majetkom len jedného z manželov. V stanovisku R 42/1972 bol vyslovený záver, že pri nadobudnutí vecí z prostriedkov patriacich jednak do BSM, jednak do osobného majetku niektorého z manželov, sa takto nadobudnuté veci stávajú predmetom BSM bez ohľadu na rozsah použitých prostriedkov z BSM. Súdna prax dospela tiež k záveru, že do BSM nepatrí ani vec (tzv. surogát) získaná napríklad kúpou alebo výmenou za prostriedky patriace do oddeleného majetku jedného z manželov. Nejde tu totiž o nadobudnutie nového majetku ani o rozmnoženie už existujúceho majetku za trvania manželstva, ale o zmenu, ktorá nemá vplyv na povahu (vlastníctva) týchto vecí ako predmetu výlučného (oddeleného) vlastníctva jedného z manželov. Pri vyporiadaní BSM je rozhodujúca nielen tá skutočnosť, že určitá vec v čase jeho zániku existovala (z tohto hľadiska je v preskúvanom prípade irelevantné, že byt je v súčasnosti vo vlastníctve tretej osoby), ale i to, v akom stave vtedy bola (napríklad z hľadiska jej kvality, veku, miery opotrebenia). Tento stav je určujúci aj pre ocenenie veci, pričom ale treba vychádzať z cien zodpovedajúcich cenám v čase rozhodovania súdu. Je potrebné pripomenúť, že konanie o vyporiadanie BSM sa síce začína len na návrh niektorého z účastníkov, súd však nie je týmto návrhom viazaný ani pokiaľ ide o rozsah BSM, ani pokiaľ ide o spôsob jeho vyporiadania.

K jednotlivým dovolacím námietkam navrhovateľky najvyšší súd uvádza:

1. Dovolateľka tvrdí, že v odvolacom konaní neboli dané procesné predpoklady pre zmenu výroku III., ktorým jej bola uložená povinnosť zaplatiť odporcovi na vyrovnanie podielov peňažnú čiastku, lebo a/ odporca v tejto časti nepodal odvolanie a b/ na základe odvolania navrhovateľky (č.l. 487) nemohlo byť rozhodnuté v jej neprospech. Uvedená námietka dovolateľky nie je dôvodná. Konanie o vyporiadanie BSM je totiž konaním vo veci,

v ktorej z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyporiadania (§ 150 Občianskeho zákonníka). V takom prípade súd nie je viazaný návrhom účastníkov konania (§ 153 ods. 2 O.s.p.).

Výroková časť rozsudku o vyporiadaní BSM obsahuje vždy viacero výrokov (výrok o tom, čo sa z BSM prikazuje tomu – ktorému účastníkovi konania a o tom, či a čo má jeden z nich plniť druhému na ich úplné vyrovnanie), preto treba na toto rozhodnutie hľadieť ako na jednotný celok, ktorý má komplexne vyporiadať doterajšie práva účastníkov konania z BSM a konštituovať ich nové práva. Ak účastník konania napadne odvolaním rozsudok súdu prvého stupňa o vyporiadaní BSM (či už ako celok, alebo niektorý z jeho výrokov), odvolací súd nie je v zmysle § 212 ods. 2 písm. d/ O.s.p. viazaný rozsahom odvolania. V takom prípade žiadny z výrokov odvolaním napadnutého rozhodnutia vo veci samej nenadobúda oddelene právoplatnosť (§ 206 ods. 2 O.s.p.); odvolací súd musí vždy preskúmať celé rozhodnutie súdu prvého stupňa o vyporiadaní BSM (všetky jeho výroky vo veci samej) a v nadväznosti na výsledky svojho odvolacieho prieskumu môže toto rozhodnutie len ako celok buď potvrdiť (§ 219 O.s.p.) alebo zmeniť (§ 220 O.s.p.) alebo zrušiť (§ 221 O.s.p.).

Pokiaľ odvolací súd na základe odvolania podaného proti rozsudku súdu prvého stupňa o vyporiadaní BSM pristúpi k zmene napadnutého rozhodnutia vo veci samej (o tento prípad ide aj v preskúmvanej veci), nemôže niektorý výrok prvostupňového rozsudku potvrdiť a iné výroky zmeniť alebo zrušiť. Odvolací súd pri zmene rozhodnutia (§ 220 O.s.p.) nahradzuje v tomto prípade rozhodnutie súdu prvého stupňa ako celok. Z povahy rozhodnutia o vyporiadaní BSM vyplýva, že odvolací súd musí pri zmene odvolaním napadnutého rozhodnutia sám nanovo a v celom rozsahu vyporiadať všetky práva a povinnosti účastníkov z právneho vzťahu BSM a tiež nanovo konštituovať ich práva z novovzniknutých právnych vzťahov. To medziiným znamená, že odvolací súd musí vo svojom zmeňujúcom rozsudku znovu uviesť konkrétny výpočet vecí v BSM, ktoré pripadajú do výlučného vlastníctva toho – ktorého účastníka a tiež (prípadne aj odlišne od súdu prvého stupňa) určiť, či a aké plnenie má jeden z účastníkov poskytnúť druhému účastníkovi na ich úplné vyrovnanie.

Proti rozsudku Okresného súdu Topoľčany z 15. decembra 2005 č.k. 5 C 48/1994-484 podala navrhovateľka odvolanie. Vzhľadom na to, že odvolací súd nie je viazaný rozsahom podaného odvolania, odvolací súd správne preskúmal celé rozhodnutie súdu prvého stupňa o vyporiadaní BSM (t.j. všetky jeho výroky vo veci samej) a v nadväznosti na výsledky

odvolacieho prieskumu rozsudok súdu prvého stupňa ako celok zmenil (§ 220 O.s.p.) tak, ako uviedol vo výroku svojho rozhodnutia. Práve z tohto dôvodu došlo aj k zmene výroku III. (ktorým bola uložená povinnosť finančného plnenia na vyrovnanie podielov), i keď navrhovateľka jeho správnosť nenamietala. Názor navrhovateľky o bezdôvodnosti (nemožnosti) zmeniť výrok III. rozsudku súdu prvého stupňa preto nemá opodstatnenie.

2. Pokiaľ dovolateľka namieta, že výroková časť napadnutého rozhodnutia neobsahuje určité výroky, napríklad výroky určujúce hodnotu majetku v BSM, pomer, v akom bol majetok rozdelený, dovolací súd poukazuje na to, že judikatúra (R 42/1972) vo vzťahu k výrokovej časti rozsudkov o vyporiadaní majetku v BSM zdôrazňuje požiadavku určitosti a presnosti popisu majetku vo výroku, najmä ak sa ukladá povinnosť majetok vydať druhému účastníkovi tak, aby mohol byť identifikovaný ako konkrétne právo alebo povinnosť pre účely prípadného núteného výkonu rozhodnutia. Z tohto hľadiska sú nadbytočné výroky, ktoré navrhovateľka považuje za chýbajúce. Judikatúra dospela rovnako k záveru, že výroková časť rozsudku o vyporiadaní BSM nemusí obsahovať výrok výslovne zamietajúci návrh účastníka domáhajúceho sa určenia, že tá – ktorá vec alebo právo patrí alebo nepatrí do BSM. Vzhľadom na to, že určenie hodnoty majetku v BSM, ako aj pomeru delenia majetku nie sú nevyhnutnými náležitosťami výrokovej časti rozhodnutia, je postačujúce, ak je podstata rozhodnutia o tom vysvetlená v odôvodnení rozhodnutia.

Najvyšší súd po preskúmaní výrokovej časti dovolaním napadnutého rozhodnutia dospel k záveru, že súdy správne zisťovali, čo patrí (a nepatrí) do BSM a správne tiež určili, ktorý majetok v BSM prípadne jednému alebo druhému bývalému manželovi do jeho výlučného vlastníctva (výroky I. a II.). Odvolací súd tiež správne rozhodol o povinnosti poskytnúť peňažné plnenie v ním určenej výške za účelom finančného vyrovnania podielov (výrok III.). Súdy sa zákonu zodpovedajúcim spôsobom zaoberali aj otázkou zaplatenia súdneho poplatku za konanie (výrok IV.), náhrady trov štátu (výrok V.) a náhrady trov účastníkov konania (výrok VI.).

3. Dovolateľka opakovane tvrdí, že súdy nesprávne rozhodli v otázke (ne)zohľadnenia hodnoty členského podielu v stavebnom bytovom družstve a pri vyporiadaní tejto hodnoty v rámci vyporiadania BSM. S jej obsahovo zhodnou argumentáciou sa už ale najvyšší súd vypořiadaval v zrušujúcom uznesení z 30. marca 2011 sp. zn. 3 Cdo 88/2010, so závermi ktorého sa odvolací súd stotožnil a riadil. Dovolateľka v ostatnom dovolaní neuvádzala žiadne

také skutkové okolnosti, ktorými by spochybnila správnosť už zaujatých a skôr vysvetlených záverov o hodnote členského podielu a jej vyporiadaní v rámci celkového vyporiadania BSM. Byt bol pridelený účastníkom konania do užívania za trvania ich manželstva (v novembri 1979). Obom účastníkom ex lege vzniklo spolu s právom spoločného užívania bytu aj spoločné členstvo v bytovom družstve; z tohto členstva boli obaja manželia oprávnení a povinní spoločne a nerozdielne (viď § 175 ods. 2 Občianskeho zákonníka v znení účinnom v čase pridelenia bytu). Členský podiel v stavebnom bytovom družstve vyjadruje mieru účasti na družstevnom majetku. Medzi majetok nadobudnutý do BSM účastníkov konania za trvania manželstva, teda nepatril byt ale len spoločný členský podiel v stavebnom bytovom družstve. Odvolací súd mal na základe výsledkov vykonaného dokazovania preukázané, že na obstaranie bytu (zaplatenie členského podielu) boli použité finančné prostriedky, ktoré navrhovateľke darovala jej matka vo výške 21 000 Sk. Zo strany navrhovateľky išlo „o to, čo zo svojho vynaložila na spoločný majetok“ (§ 150 Občianskeho zákonníka). Získanie tohto daru a následné použitie darovanej sumy bolo potrebné zohľadniť pri vyporiadaní BSM v tom zmysle, že sa na uvedenú sumu prihliadalo pri náhrade toho, čo zo svojho vynaložila na spoločný majetok (na členský podiel v stavebnom bytovom družstve). Napriek tomu, že byt bol obstaraný (pridelený do užívania) za použitia prostriedkov, ktoré navrhovateľke darovala jej matka, nadobudli obaja manželia spoločné majetkové právo (členský podiel). I keď išlo o výlučné finančné prostriedky navrhovateľky získané darom, nepatril členský podiel len jej. Po rozvoze manželstva účastníkov rozsudkom Okresného súdu Topoľčany zo 14. marca 1994 č.k. 10 C 49/1994-10 bolo zrušené ich právo spoločného nájmu bytu a navrhovateľka bola určená za jeho výlučnú nájomníčku a tiež členku bytového družstva. V predmetnom konaní sa nerozhodovalo o majetkovom vyporiadaní bývalých manželov ohľadom ich (dovtedy) spoločného majetkového práva – členského podielu v stavebnom bytovom družstve. Členský podiel bolo preto potrebné vyporiadať v rámci vyporiadania BSM. Súd aj pri vyporiadaní tejto majetkovej hodnoty musel brať na zreteľ cenové pomery v čase vyporiadania. Hodnota členského podielu v bytovom družstve sa vyjadruje ako všeobecná (trhová) cenu, a nie ako zostatková hodnota členského podielu (ako sa mylne domnieva navrhovateľka). To znamená, že hodnota členského podielu sa pre účely vyporiadania určuje cenou, ktorú by bolo možné dosiahnuť za prevod tohto členského podielu v mieste a v čase vyporiadania. V danom prípade určil odvolací súd hodnotu členského podielu úvahou (§ 136 O.s.p.). K tomu procesnému opatreniu pristúpil vzhľadom na to, že navrhovateľka neumožnila vykonanie obhliadky bytu znalcom, i keď jej bola uložená poriadková pokuta (č.l. 197 spisu). Treba však dodať, že odvolací súd

neskôr, na základe vyjadrenia samotných účastníkov konania, mal k dispozícii postačujúce skutkové podklady na vyčíslenie hodnoty členského podielu, a to minimálne v zmysle určenia najnižšej nožnej hodnoty členského podielu. Právna zástupkyňa odporcu totiž 4. februára 2010 na pojednávaní pred odvolacím súdom uviedla, že obdobný byt (členský podiel v bytovom družstve) v súčasnosti nemožno obstarat' pod sumu 1 000 000 Sk (vid' č.l. 711 spisu), navrhovateľka sa na tomto pojednávaní vyjadrila, že hodnota obdobjného bytu je cca 400 000 Sk (vid' č.l. 712 spisu). Za tejto situácie nemožno odvolaciemu súdu vytykať nesprávnoš' konštatovania, že všeobecná hodnota členského podielu v čase vyporiadania BSM je najmenej 400 000 Sk. So zreteľom na individuálne okolnosti prejednávanej veci nepostupoval teda odvolací súd nesprávne, pokiaľ sumu uvedenú navrhovateľkou vzal za základ a z tejto hodnoty vychádzal aj pri vyporiadaní BSM.

4. Dovolateľka v súvislosti s otázkou správnoš' vyporiadania členského podielu vytyka súdom, že v konaní spôsobili priet'ahy. Podľa jej názoru je nespravodlivé, aby po 16 rokoch po zániku BSM boli rozhodujúce cenové relácie, ktoré zodpovedajú (súčasnej) situácii v čase vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu. Či už je námietka navrhovateľky o priet'ahoch dôvodná alebo nedôvodná, nemali súdey pri rozhodvaní vo veci samej inú možnoš', len rešpektovať zákon – nemohli zmeniť nič na tom, že spôsob vyporiadania majetku v BSM je daný zákonom a súdey ho musia dodržat' a rešpektovať jednotlivé zásady vyporiadania majetku v BSM. Skutočnoš', že súdey pri určovani všoobecnej hodnoty členského podielu vychádzali z údajov uvedených samotnou navrhovateľkou (že všoobecná hodnota členského podielu predstavuje 400 000 Sk), a nie z údajov tvrdených odporcom (že ide o hodnotu podstatne vyššiu – 1 000 000 Sk), podstatne znižuje negatívne dopady spôsobené dĺžkou konania v tejto veci.

5. V dovolaní sa namieta, že navrhovateľka v konaní žiadala zohľadniť pôžičku v celkovej výške 55 000 Sk, odvolací súd nesprávne zohľadnil len sumu 17 200 Sk, ktorá jej bola požičaná na rekonštrukciu bytu, ktorú uhradila zo svojich prostriedkov. Treba preto uviesť to, čo už dovolací súd vysvetlil vo svojom prechádzajúcom rozhodnutí, že ak vznikol za trvania manželstva dlh, z ktorého bol zaviazaný len jeden z manželov (napríklad vzhľadom na vo vlastnom mene uzatvorenú zmluvu o pôžičke), a zaviazaný manžel použil takto získané peniaze na zakúpenie určitej veci (obstaranie určitej hodnoty), patrí aj táto hodnota do BSM. Na záväzok manžela, ktorý peniaze takto obstaral a je povinný ich vrátiť, a ktorý v dôsledku toho peniaze v skutočnosti zo svojho vynaložil na spoločný majetok, sa prihliadne

pri vyporiadani BSM (vid' R 57/1979, ale tiez napriklad Bičovský J., Bezpodílové spoluvlastnictví manželů, Linde Praha, 1994, str. 181).

O tom, ako prebiehalo konanie, môže dovolací súd usudzovať iba z obsahu spisu. To, ako prebiehalo pojednávanie na prvostupňovom alebo odvolacom súde, môže dovolací súd zistiť iba zo zápisnice o pojednávaní. Zápisnicu o pojednávaní, ktorá obsahuje zákonom stanovené náležitosti (§ 40 O.s.p.), treba považovať za verejnú listinu v zmysle § 134 O.s.p. V dôsledku toho účastník, ktorý tvrdí opak toho, čo je uvedené v zápisnici o pojednávaní, nesie (procesnú) povinnosť preukázať svoje tvrdenia. Pokiaľ navrhovateľka tvrdí, že odvolací súd pri zaznamenávaní priebehu pojednávania nesprávne zaprotokoloval (a účelovo uvádza vo svojom rozhodnutí) jej prednes tak, že z celkovej výšky jej požičanej a na investície do bytu použitej sumy žiada zohľadniť iba 17 200 Sk, dovolací súd uvádza, že obsah zápisnice z pojednávania, ktoré sa uskutočnilo 23. februára 2012 (vid' č.l. 805 spisu), nepotvrďuje opodstatnenosť tejto jej námietky. Text zápisnice je jednoznačný; nevyplýva z neho, že by navrhovateľka na tomto pojednávaní namietala správnosť protokolácie svojho prednesu alebo že by sa domáhala opravy údajov uvedených v zápisnici. Navrhovateľka ničím nepreukázala svoje tvrdenie, že obsah uvedenej zápisnice nezodpovedá skutočnému priebehu súdneho pojednávania. Vzhľadom na to dovolací súd vychádzal z údajov obsiahnutých v zápisnici z predmetného pojednávania.

Už v predchádzajúcom rozhodnutí najvyšší súd poukázal na to, že odvolací súd mal preukázané tvrdenie navrhovateľky, že za trvania manželstva účastníkov konania jej J. H. a M. H. poskytli v marci 1991 peňažnú pôžičku vo výške 55 000 Sk. Z tejto pôžičky bola suma 17 200 Sk použitá na investície do bytu (všeobecná hodnota členského podielu patrí do BSM). Pokiaľ ide o ostatné hnutelné veci, ktoré sú označené v návrhu na začatie konania, pod položkami 17/ až X./ v celkovej hodnote 37 800 Sk (poznámka dovolacieho súdu: položka č. 17/ je obývacia stena Tajga zakúpená v roku 1991 za 20 000 Sk, č. 18/ sú 3 skrine s nadstavcami zakúpené v roku 1991 za 10 000 Sk, č. 19/ je 6 kobercov z umelého plyšu zakúpených v roku 1991 za 7 000 Sk, č. 20/ je drevený luster zo spálne zakúpený v roku 1991 za 800 Sk), ide o veci, ktoré neboli považované za predmet BSM z dôvodu, že boli zakúpené za výlučné prostriedky navrhovateľky. Vzhľadom na to, že tieto veci neboli predmetom BSM, netýkalo sa ich ani vyporiadanie BSM.

6. Z dovolania vyplýva názor navrhovateľky, že súdy mali odpočítať „všetky náklady, ktoré uhradila za služby spojené s bývaním od 1. januára 1988, odkedy s odporcom prestali spoločne hospodáriť“. Pokiaľ navrhovateľka výlučne zo svojich príjmov, ktoré mala za trvania BSM, hradila prevádzkové náklady, nemajú tieto finančné prostriedky povahu jej výlučného (oddeleného) majetku, ktorý vynaložila na majetok v BSM. Neprináleží jej preto za tieto výdavky náhrada v zmysle § 150 veta druhá Občianskeho zákonníka.

7. Podľa názoru navrhovateľky, ktorý opakovane vyjadrila aj v ostatnom dovolaní, je rozhodnutie odvolacieho súdu v rozpore s dobrými mravmi.

V zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov (vrátane majetkových vzťahov medzi manželmi a bývalými manželmi) nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.

Dovolací súd zotráva na závere vyslovenom v predchádzajúcom zrušujúcom rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 88/2010, že rozsudok súdu vyjadrujúci jeho záverečný úsudok o prejednávanej veci, je v občianskom súdnom konaní aktom aplikácie práva, ktorý môže byť prípadne predmetom posudzovania z hľadiska (ne)ústavnosti, (ne)zákonnosti, (ne)správnosti, prípadne aj (ne)spravodlivosti. Súd (orgán verejnej moci) ale v občianskom súdnom konaní pri rozhodovaní vo veciach zverených do jeho právomoci (§ 7 O.s.p.) „nevykonáva práva a povinnosti vyplývajúce z občianskoprávných vzťahov“. Jeho rozhodnutie preto nemôže byť posudzované z aspektu (ne)súladu s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

8. Podľa názoru dovolateľky odporca nemá žiadny nárok na finančné vyrovnanie. Podľa jej presvedčenia jej nemala byť uložená povinnosť zaplatiť mu na finančné vyrovnanie podielov sumu 2 789,18 €.

Z ustanovenia § 150 Občianskeho zákonníka ako základná zásada vyporiadania BSM vyplýva, že podiely oboch manželov sú rovnaké. Z uvedenej zásady zákon pripúšťa výnimky, ktoré umožňujú podiely manželov určiť aj iným pomerom, a to práve s prihliadnutím na to, ako sa každý z manželov staral o rodinu, ako sa zaslúžil o nadobudnutie a udržanie spoločných vecí a pod. Odklon od zásady rovnosti podielov prichádza do úvahy výnimočne

vtedy, ak ide o také konanie (alebo nečinnosť) jedného z manželov, ktoré významne ovplyvňuje manželské spolužitie a súčasne sa to premieta do hospodárenia so spoločným majetkom.

V danom prípade právna zástupkyňa odporcu na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 29. novembra 2007, v mene odporcu uznala, že sa nepodielal na majetku účastníkov takou mierou ako navrhovateľka. Na odvolacom pojednávaní 4. februára 2010 (č.l. 711 spisu) právna zástupkyňa odporcu výslovne uviedla, že nepožaduje vyporiadanie BSM rovným dielom. Odvolací súd pri určení výšky podielov účastníkov zohľadnil, že manželstvo účastníkov trvalo od 30. januára 1976 do 14. januára 1994 a že už od roku 1988 sa v ňom prejavovali finančné problémy a účastníci prestali viesť spoločnú domácnosť. Prihliadol tiež na písomné vyjadrenie odporcu z 9. januára 1991 určené pre jeho vtedajšieho zamestnávateľa (č.l. 391 spisu), v ktorom uviedol, že od 1. februára 1988 platí výživné na tri maloleté deti, vôbec neprispieva manželke na stravu a bývanie. Podobné závery vyvodil súd z pripojeného spisu Okresného súdu Topoľčany sp. zn. 6 Nc 501/1988. So zreteľom na tieto skutočnosti odvolací súd dospel k záveru, že pri vyporiadaní BSM treba vychádzať z toho, že podiely manželov nie sú rovnaké; vzhľadom na to podiel navrhovateľky (1/2) zvýšil o 1/3 v neprospech odporcu. Tento postup považuje za správny aj dovolací súd; poznamenáva, že obsah spisu (a z neho vyplývajúce skutkové a právne okolnosti) nedáva podklad pre záver o opodstatnenosti názoru navrhovateľky, že by odporcovi nemala poskytnúť žiadne peňažné vyrovnanie.

9. Odvolací súd pri vyporiadaní správne zohľadnil aj tú skutočnosť, že za trvania manželstva boli výlučné prostriedky navrhovateľky (získané darom od jej matky) použité na obstaranie garáže a úhradu členského podielu. Rovnako prihliadol na to, že navrhovateľkou vypožičaná a na investície do bytu použitá suma 17 200 Sk bola splácaná výlučne navrhovateľkou po zániku jej manželstva s odporcom.

10. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie navrhovateľky smeruje (v časti, ktorou napadla výrok vo veci samej) proti rozsudku, ktorý nespočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Najvyšší súd preto jej neopodstatnené dovolanie zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

Najvyšší súd dovolanie vo zvyšnej časti, ktorá nesmeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, odmietol ako procesne neprípustné (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s ustanovením § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Dovolanie v tejto časti smeruje síce proti výroku (výrokom) rozsudku, napadnuté je ale rozhodnutie odvolacieho súdu majúce charakter uznesenia (§ 167 ods. 1 O.s.p.). Prípustnosť tejto časti dovolania treba preto posudzovať podľa § 239 O.s.p. Uznesenia, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú uvedené v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p.; napadnuté rozhodnutie nemá však znaky uznesení uvedených v týchto ustanoveniach. Dovolací súd nad rámec toho uvádza, že prípustnosť dovolania proti uzneseniu o trovách konania je výslovne vylúčená ustanovením § 239 ods. 3 O.s.p. Keďže ani vo vzťahu k rozhodnutiu o trovách konania nebola tvrdená ani zistená procesná vada konania zakladajúca zmätočnosť, nemožno prípustnosť tejto časti dovolania vyvodit' ani z § 237 O.s.p.

11. V dovolacom konaní procesne úspešnému odporcovi vzniklo právo na náhradu trov konania proti navrhovateľke, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Odporca nepodal návrh na priznanie náhrady trov dovolacieho konania, preto mu najvyšší súd náhradu trov dovolacieho konania nepriznal (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 151 ods. 2 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. októbra 2015

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková